

פרק י משנה ה (יחידה 21) מצוות סיפור יציאת מצרים – המשך

מדריך למורה

במשנה הקודמת עוסקת בעקרונות חשובים בסיפור יציאת מצרים: השאלות שבבסיס הסיפור, מתחיל בגנות ומסיים בשבח, ו"דורש מארמי אובד אבי". המשנה הזאת ממשיכה ומפרטת את שלושת הדברים שיש להסביר בסיפור, ודינים נוספים.
זמן הוראה מומלץ: שיעור אחד או שנים בהתאם לרמת הכיתה ולהרחבה בנושא.

מטרות

1. הישג **תוכן**: התלמיד יברר את מרכזיות המושגים: פסח, מצה ומרור.
2. הישג **הבנה ופרשנות**: התלמיד יראה כי כל אחד מן המושגים עונה תשובה לאחת מן הקושיות מהמשנה הקודמת.
3. הישג **הבנה ופרשנות**: התלמיד יבין שסיפור יציאת מצרים שונה מסיפורים אחרים בכך שאנו מצווים לספר ולחוות אותו כאילו היינו שם.
4. הישג **תושב"ע**: התלמיד ידע מיהו רבן גמליאל דיבנה, על תקופתו ותרומתו לחידוש הנשיאות בכרם דיבנה, ועל חשיבות פועלו למען שמירה על העברת המסורת היהודית.
5. הישג **מושגי תוכן**: התלמיד ידע מהו ההלל ומתי נוהגים לאומרו, ומתוך כך ילמד על קשרו לליל הסדר.
6. הישג **אוצר מילים**: התלמיד ידע את פירושן של המילים: כל ש... על שום... פסח על בתי אבותינו.. לא יצא ידי חובתו.

פתיחה

ישנה חשיבות רבה לתמונה הכוללת. המשנה מרחיבה מאד בסיפור יציאת מצרים וכתובות בה הנחיות רבות. כדאי בתחילתו של שיעור זה לרכז את מה שהתלמידים כבר יודעים על סיפור יציאת מצרים מהמשניות הקודמות. לכן כדאי לשאול את התלמידים ולרכז את תשובותיהם על הלוח.

הדברים החשובים שצריכים להאמר:

אוכלים מאכלים שממחישים לנו את סיפור יציאת מצרים (פסח, מצה, מרור, חרוסת וכו')
שואלים שאלות

מתחיל בגנות ומסיים בשבח

דורש מארמי אובד אבי

המשנה שלנו ממשיכה לעסוק בהנחיות חשובות על סיפור יציאת מצרים.

גוף השיעור

א. לשון חכמים

משימה 1 עוסקת בהבנת הרישא של המשנה 'כל שלא אמר...!', ובודקת שתלמיד מבין גם את התוכן הכולל של המשפט, וגם את המילים והביטויים שבו.
הסעיף האחרון של המשימה עוסק בהבנת המשפט כולו.

ב. הבנה ופרשנות חלק ראשון

השלישיה פסח, מצה ומרור חורזות את ליל הסדר. שלושה דברים שמצוה מדאורייתא לאכול, ולשלושתם משמעות גדולה בסיפור יציאת מצרים. משימה 2 מפנה את תשומת לב התלמידים שכבר פגשו את השלישיה הזאת – בשאלות מה נשתנה (של המשנה) כדאי בע"פ להראות ששנים מהשלישיה עוסקים בגאולה – פסח ומצה, והמרור בגלות שקדמה לגאולה.

להרחבה למורה ניתן לקרוא את **הרב אלי סדן**

<http://www.ybm.org.il/hebrew/LessonArticle.aspx?item=4548>

או את **הרב מלמד** <http://ph.yhb.org.il/04-15-09> וישנם כמובן רבים אחרים.

ג. בדרכי חכמינו

התייחסות קצרה לרבן גמליאל. ניתן לקרוא יותר על רבן גמליאל דיבנה **באנציקלופדיית דעת**:
<http://www.daat.ac.il/encyclopedia/value.asp?id1=2784>
כדאי להדגיש לתלמידים שרבן גמליאל היה אחרי החורבן, והוא זה שמדגיש להסביר על **פסח**, מצה ומרור.

ד. הבנה ופרשנות חלק שני

"בכל דור ודור..."

העיקרון שבליל הסדר צריך להרגיש כאילו אנחנו יצאנו ממצרים בא לידי ביטוי בהנהגות בליל הסדר. הישיבה כבני מלכים, הסיפור של ארמי אובד אבי בגוף ראשון "ויענונו ויתנו עלינו עבודה קשה..." , האכילה של המאכלים שממחישים – שנותנים לנו להרגיש, ועוד ועוד. כדאי להסביר ולהמחיש לתלמידים את העיקרון המרכזי של 'כאילו הוא עצמו יצא ממצרים' ולערוך דיון בכיתה בסעיף 3ב: באלו דברים בליל הסדר בא לידי ביטוי העיקרון הזה?

שאלת אתגר 1 חוזרת להבנה של מהו מדרש. התשובה היא שחז"ל דרשו את המילה לי: "בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים" מכאן שאדם צריך לספר כאילו זה קרה לו עצמו.

"לפיכך אנחנו חייבים..."

הסיפא של המשנה מורכבת ממשפט אחד ארוך. משימות 4-5 עוסקות בהבנה של המשפט ובמשמעותו.

ה. מושגי תוכן

תלמידים מכירים ורגילים לומר את ההלל. בהזדמנות זו שבו הוא מוזכר במשנה (ונאמר לפני ההללויה!) אנו מסבירים להם ממה הוא מורכב ומתי נוהגים לאומר. ביחידה הבאה ישנה הרחבה על ההלל. כאן התלמידים צריכים לדעת שאת ההלל אומרים בימים מיוחדים על ניסים שה' עשה עימנו, ולקשר זאת לפסח ולזהות מהם הניסים שנעשו בפסח. ההפניה לפיוט 'כמה מעלות טובות למקום עלינו' בא להרחיב בפניהם את היריעה.

ו. תורת חיים

בחוברת מופיעה בקצרה התייחסות למיוחדות של סיפור יציאת מצרים. להלן הרחבה שניתן לתת לתלמידים כדי להדגיש את הפן המיוחד בסיפור זה ולהעלות נקודות למחשבה:

לראות את עצמי כאילו יצאתי ממצרים, שאלה של יוחאי:

המשנה אומרת שאני צריך להרגיש כאילו יצאתי ממצרים. אני באמת לא מבין: איך אני יכול להרגיש כאילו יצאתי ממצרים? המצב שלי כל כך אחר – אף פעם בחיים לא הייתי עבד, עכשיו אני אפילו גר בארץ ישראל, איך אני יכול להרגיש כמו מישהו שנולד במצרים ונגאל?

אכילה והסבר למרור, שאלה של שירה :

אני יושבת כמה שיעורים ומקשיבה, ואני לא מצליחה להבין : למה צריך לספר על הגנות? ה' עשה לנו נס והוציא אותנו ממצרים, על זה צריך לספר, לא על כל הרע שהיה קודם! ויותר מזה : למה אני צריכה להרגיש את המרור? ה' זיכה אותי ואני נולדתי כאן, בארץ ישראל, למה אני צריכה להרגיש את הרע שהיה במצרים?

סיכום

הסיכום ביחידה ממקד את הדברים המופשטים שלמדנו עליהם לכמה נקודות קצרות. כדאי לתת את הדעת לדברים של חן – המגיד הוא ארוך, ונמשך די הרבה זמן. עכשיו גם לכם יש את הכלים להבין מה קורה שם. בזמן שמספרים ביציאת מצרים בליל הסדר, שימו לב : מתי זה הגנות ומתי השבח? מתי שואלים שאלות? איפה דורשים בארמי אובד אבי? איפה מתחיל ההלל? וכן הלאה.